

Merza József

Wonderful life

Kelet felől fénylő pont emelkedik a látóhatár fölé. Kis idő után a pont két-téválík, és kivehető lesz egy repülő két fényszórója. A gép nagy félkört ír le, és 2-3 perc múlva, a házunk felett áthaladva, nagyjából déli irányba távozik. Elmúlt 11 óra, az esti gépek, átlagosan öt percenként, ilyenkor vág-nak neki a nagyvilágnak, hogy eljus-sanak közelebbi-távolabbi úti céljuk-hoz. A másik ablakból az érkező jára-tokat látom, amint a solymári folyosó, vagy a Dunakanyar felől ereszkednek a város fölé. Fenn, na-gyon magasan az átmenő gépek jel-zőlámpái villognak. Mozgalmas a légtér, jönnek és mennek a késő esti repülő, majd indulnak a postajáratok és azok a repülő, amelyeknek úti célját nem szokták nyilvánosságra hozni.

A London-Sydney járat délután in-dul, hogy a sötétséggel és a világos-sággal szemben repülve, két helyi éj-fél és hajnal után, ismét nappal tegye földre utasait, immár a délnyugati földtekén. Áthalad Lengyelország, Kazahsztán, a Himalája, India és Ma-lajzia felett, miközben a fedélzeten képernyő mutatja a gép útját az uta-soknak. Maroknyi ember vándorlása nappal és éjjel, felhők felett, időjárási frontokon át a célbaérésig. A térbeli utazás magányossága olvad egybe azoknak a segítő gondoskodásával, akik kézzől-kézre adják a repülőt, hogy mindig megtalálja azt a pályát, amelyen haladnia kell. Bátorság, ta-pasztalat és gondoskodás talál egy-másra, naponta százszor és ezerszer.

Daedalus és Ikarus szerencsésebb utódai vagyunk, akik ellestük a ter-mészet titkait, úrrá lettünk a pehely-könnyű levegőn, és figyelni tudunk a Napra és a csillagokra, amelyekhez hozzáigazítjuk óráinkat és iránytűin-ket. Valóban, úgy szállnak repülőink, ahogy a csillagok mennek az égen, és ez több, mint stílusfordulat, ez na-gyon nagy valóság. A megismerés és az élet csodája. A rend.

Wonderful life.

Novemberben az autóbussz már sötétben érkezik a bekötőút elágazásá-hoz. Köszönök a vezetőnek, és leká-szálodom a lépcsőkön. A motor fel-mordul, és a fénylő doboz elindul, belevész a ködbe, a sötétségbe. Egye-dül maradok, hatalmas csend vesz kö-

rül, egy lélek sincs a dombháton, ami-kor elindulok a ritkás jegenyesorban. A természetben csak ritkán van teljes sötétség, meg hát az ember talpa is ér-zi, hogy jó úton jár-e. Fél kilométer után kis erdő következik, benne két hajtúkanyarral. A kanyarok végén sötét árnyék mozdul az út szélén. Nem nehéz kitalálni, hogy Péter az, aki az első háznál álldogál a transzformátor alatt. „Józi bácsit vártam. Tudtam, hogy jönni fog.” Így Péter, a falu min-denese, aki gyakran csak egy szál ma-gában vigyázza – legalább jelképesen – a település rendjét. Leballagunk a templomig, ott Péter bejön hozzám, megiszunk egy pohár bort az újbóli találkozás öröme, aztán hazamegy, mert korán fekszik, mivel nagyon ko-rán kel.

Péter a vendégház végéhez ragasz-tott, háromszor-három méter alapte-rületű kamrában éli a válás után álta-lában hajléktalanná váló férfiak éle-tét. A kamrája után már csak az istálló következik. Szobájában egy fekvő-hely, egy asztal, egy szék, egy vas-kályha, egy falipolc és egy kisebb asztal található apróságok számára. A szekrényben nem célszerű ruhát tar-tani, mert könnyen megnyirkosodik. A ruhatár és a frissen mosott ruha ezért két kifeszített zsinórra van felte-rítve. Péter mindig tisztán tartja a dol-gait, szerencsére van egy kis benyíló, amelyben mosni, mosakodni tud.

Ha felmegyek hozzá, akkor enyém a szék, ő a heverőn ül, és így cseré-lünk eszmét gazdagokról és szegé-nyekről, nagyon szegények és öz-vegyasszonyok keserves munkájáról, dologtalan tolvajok gazemberségeiről, ügyes emberek ravasz meggazda-godásáról. A képlet itt igen egyszerű, nincs túlbonyolítva. Nincsenek eszmék és elméletek, a szónoklatoknak senki sem hisz, vagy éppen az ellen-kezőjét hiszi. Az ózek turkálnak a kertben, a sündiszó eszi a lehullott almát, a róka egészen az ajtóig jön, hogy megpróbálja ellopni a macska eledelét.

Mint mondtam, Péter nagyon korán kel. Mire előbújok a házból, már ott van a tornác párkányán a megfőzött kávé. Az ő napi ajándéka. Nem cél-szerű tiltakozni ellene. A bázis legal-ján élő ember is adni akar valamit. Mint a szegény özvegy. Ennyivel tar-

tozik az önbecsülésének, a beszélge-tőtársának. Csodálatos a barátság.

Wonderful life.

Pontosan negyven éve dolgozom a jelenlegi munkahelyemen. Negyven éve naponta kétszer átmegyek a Fe-renciek terén. Ismerem a templomot, annak váltakozó személyzetét. Ismer-tem és ismerek pénztárosnöket, bolti kiszolgálókat, sarki csaposokat, új-ságárusokat, vidékről bejáró anyag-mozgatókat. Évtizedek óta ott koldu-lókat, jámbor öregasszonyok, és naiv, lelkiismeret-furdalásos hívek vámszedőit. Ajtatosnak mutakozó alako-kat, akik – ha nem hallja más – csú-nya káromkodással védik a nekik járó helyet, és – kellő bevétel birtokában – a közeli utcákban végzik el folyadék-felvételüket és leadásukat. Az embe-rek – mint mondtam – többféle mó-don reagálnak közeledésükre. Van, aki oda sem figyel, megy a maga út-ján, van, aki rájuk néz, de kérdésük hallatán elfordul tőlük. Ismét más jó tanácsokat osztogat, vagy megszidja őket munkátlanságuk miatt. Van azonban egy kategória, benne fiatal lányokkal, néha fiúkkal, esetleg éle-tük derekán lévő férfiakkal, gyakrab-ban idős asszonyokkal, akik nem saj-nálják az időt, és beszélgetni kezde-nek a mégoly gyanús kinéző emberekkel. Éva néni ilyen volt, ha jónak látta, még környezettanul-mányt is végzett náluk. Elment a la-kásukra, kikérdezte a szomszédokat, a postást, hogy ne mulasszon el segí-teni a bajban lévőkn. Megfogadta Pál tanácsát: megizzadt a markában az alamizsna, amíg odaadta. Mások nem csinálnak nagy ügyet ebből. A zsebükben lévő fém pénzt a koldus markába nyomják, hadd vegyen belő-le italt, hiszen csak úgy lehet máról holnapra kibíri ezt az elhagyatott sorsot, ha elzsibbad az ember feje. El-nézem a tudatos és tudattalan adako-zókat, a földön ülő emberekhez oda-hajolókat, akik többé-kevésbé koc-káztatják adományuk hasznát, és adakoznak igazi és nem igazi rászor-ulóknak, úgy, mint Isten, aki felkelti ajándék Napját igazakra és gono-szokra. Nézem az emberhez hajló de-rekukat, figyelmes tekintetüket, igyekvésüket, hogy megértsék a gyakran zavaros vagy megtevesztés-re szánt mondatokat. Vélhetem őket

meggondolatlan, könnyelmű balekoknak, de testtartásuk mégis a szamaritánusra emlékeztet, aki szintén nem végzett környezettanulmányt karitatív akciója előtt. Liezen-Mayer Erzsébetének vagy Munkácsy Barátnőinek szelíd odahajlását látom, amikben testet ölt a rokonszenv, az irgalom. A megfizethetetlen, csodálatos irgalom.

Wonderful life.

Novemberben gyakran borul ködbe a táj. A fűrés hangja tompává válik, szinte elvész a párában. Nem hallatszik a távolban haladó délutáni autóbusz zúgása, mindent becsomagol a csend. Jó ilyenkor dolgozni, a munka belső meleggel tölti el az embert. Más ez, mint a kályha vagy fűtőtest melege. Belülről jön, tőlem ered, fáradságom ellenére is frissít. A városi ember szenved a nyirkosságtól, a rátapadó piszoktól, kedvetlen lesz. A természetben nincs ilyen. Az özek nagyon szeretik a bánatos időket, tudják, hogy ilyenkor nyugtuk van a házaikba húzódó emberektől. Elnyúltna ügető csapataikkal könnyebben találkozzunk e tájban a dombokon, az erdőkben. Valamikor, december elején, rendszeresen vittem Göncre a Karácsonyi Ajándék tiszteletpéldányát Balogh Istvánnak. Emlékezetes beszélgetések után volt úgy, hogy este 8 órakor vágtam neki a hazavívó útnak. „Vigyázz, ha kimégy a faluból” – mondta Pista bácsi –, „ilyenkor már leszáll a köd”. Úgy volt, mégsem voltam depressziós, amikor ködök és adventi fények között áthajtottam a fél országon. Aki dolgozni, tenni tud, az nem depressziós. A munka belülről hajtja, melegíti az embert, s elűzi a körülmények leverő hatását.

Jó dolog a mérsékelt égöv alatt élni. Együtt élhetünk az arcát, köntösét változtató természettel, látunk szüle-

tést és elmúlást, lobogó nyarat és a hóban pihenő csendes világot. Megértjük, hogy az élet örök változás, és megértjük, hogy ebben nekünk is van helyünk, ha felismerjük hivatásunkat. Ötletet ad, költővé tesz az évszakok forgása, igyekszünk megérteni, megtervezni a következő kor tennivalóit. Azt is megértjük, hogy mi is részei vagyunk a változó világnak, nekünk is vannak korszakaink, amelyeknek hűségesen és ötletesen kell megfelelnünk.

Ezek a dolgok itt vannak a közepünkben, képletesen szólva, szinte karnyújtásra. Nem kell más földrészre utazni, nem kell más állapotra váltani, csak annyi a dolgunk, hogy figyeljük az élénk társuló világot. Csodálatos és tanulságos az évszakok sora. Nagyon csodálatos.

Wonderful life.

„Nagy, siess már” – hallom a szomszéd szobából. Áron verset mond, és a nagyanyja igyekszik leírni a kisgyerekek által sebesen mondott szöveget. Áron ezen a héten ismét új verset tanult az óvodában, és kérés nélkül is be akarja mutatni a tudományát. Rosszul látó nagyanyja vastag filctollal ír le egy sort, ezután a gyerekek újra nekirugaszkozik, hogy sebesen, kissé énekelve, ismét elmondja az egészet, ami után újabb sorral bővül a papíron a költemény. Két ember közös munkája készül. Az egyik az élet elején áll, a másik a végén. 75 év van közöttük, ezért jól megértik egymást. Valóban csodálatos a fiatalság és öregség harmóniája. Az élet közepén élők, a munka rabjai, a mindig sietők, a mindig másra gondolók, az új és új tervekét kovácsolók nem értik, azaz valójában nem érzik a fiatalság varázsát. A frissen született, most kibontakozó életre csak azoknak van érzékük, akik kezéből egy végigélt út

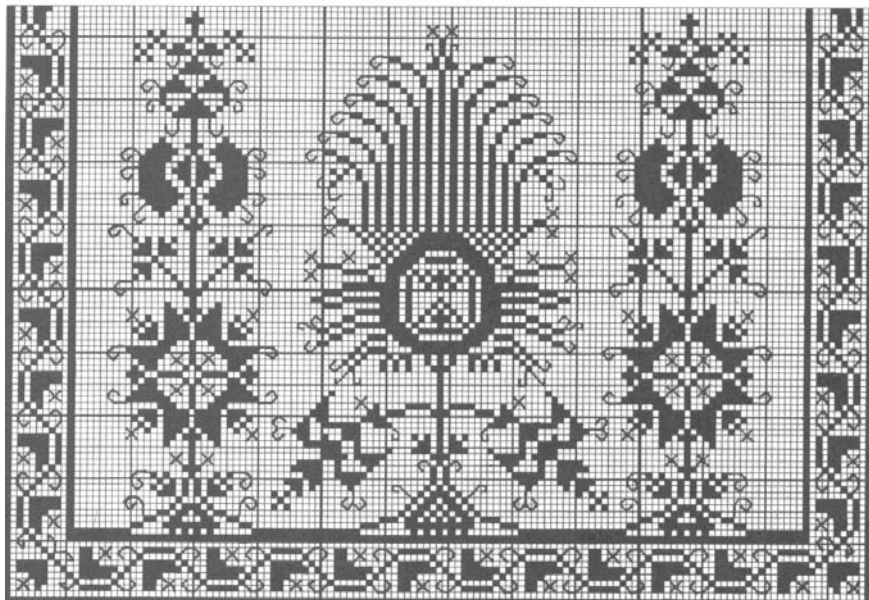
után lassan kicsúszik az élet, s marad az, ami a legfontosabb az erények között: az egymás iránti szeretet. A nagyanyák maguktól is ismerik ezt az érzést, az okos, tapasztalt férfiak pedig egyszer odajutnak, hogy Szabó Lőrincsel elmondják: egyre jobban szeretik a gyerekeket. Csodálatos a feltétel nélküli, őszinte, jóakaró szeretet. Az élet igazi mozgatója és csodája.

Wonderful life.

Időnkint én is hozzákezek verset mondani. Irigylem a színészeket, akik átélt szavakkal deklamálnak, amint csodálatos pap barátomat, aki szépen prédikált anyjáról annak halála után. Ez nekem nem megy. Haladok, akár egy prózai szövegben, és váratlanul összerándul bennem valami, és nem jön ki hang, illetve nem engedem, hogy olyan hangok törjenek ki belőlem, amelyeket nem értenek, vagy félreértene a hallgatóság, vagy egyszerűen csak unna, mint ismert, gyenge idegzetre valló jelenséget. Jobb ettől megkímélni másokat. Én tudom, hogy nem bolondultam meg, nem vesztettem el az ítélőképességemet, de a sorokból kisugárzó szellem, a tartalom oly erős, hogy nem lehet szilárdan megállni előtte. Két kézzel kell kapaszkodni valamibe, hogy el ne sodorjon a belső erő. Küszködöm, mert egy örült nem adhatja át gondolatait, érzelmeit, azok nincsenek hatással a be nem avatottakra, az érthetetlen nyelveken beszélőknek jobb, ha hallgatnak – ezt teszem én –, mint ha botránkoztatnák a többiek. Régi, nagyvárosi nóta ez, már Korintusban is tudtak róla. Mindazonáltal tiszteljük azt a titokzatos sugallatot, amely leveszi lábáról a racionális embert, tudomására hozva, hogy minden bölcsessége mellett sem ismeri a teljes embert és az ismeretlen hatásokat. Mindez igaz a zenére is. Mái is hallom egy élesdi román asszony énekét a domb oldalán lévő kertből, a maga tisztaságában, a vox humana-t. Több mint ötven éve volt. Az ilyen élményt nem felejtjük. Az ilyen élmény rögzítéséhez nincs szükség szerkezetekre, ezek a lélekbe másolódnak. Küng számára a zene az istenbizonyítás eszköze. Küng okos, értelmes ember. Nem értek vele maradéktalanul egyet, de azt tudom, hogy egy esti harangzó, a füzéri templomtoronyból, az alkonyatban felcsendülő Salve Regina, egészében rázza meg az emberi lelket. Hogyan, mi módon? Nem tudom. Ez a csoda. A szellem csodája.

Wonderful life.

Úton vagyunk a halottak napjától a születés napjáig. Az egyház így formálta a naptárt ősi, nem keresztény,

ha úgy tetszik pogány elemek kölcsönvételével. Azt sem tudjuk, melyik év melyik napján született Jézus, de életének és tanításának felmutatásával szállunk szembe egyéb hitekkel, vallási gyakorlatokkal. A jövőben reménykedve, az elmúlás emléknapja felől az élet, a születés emléknapja felé haladunk. Az advent homályában egy kedves szűz lép elénk: Lúcia. A formákhoz kötődő ember őt is, a Karácsonyt is elbonyolította, külsődlegessé tette. A papok, a társadalom, a népszokások csinálói és a mindenütt megjelenő kereskedők sokféle tennivalóval, felületes elemmel rakták tele ezeket a napokat. Gyerekként, felnőttként a Karácsony volt fontos számomra. Sok szép emléket őrzök ezekből az időkből. Életem vége felé azonban megengedem magamnak, hogy Szent Lúcia napját várjam, amikor is az igen tisztelt szűz közli velünk, hogy immár vége a sötétség uralmának, a sötétség meghátrál, a Nap később bukik a látóhatár alá. Ez természeti törvény, minden mástól függetlenül ilyen a világ. Örülök, hogy túljutottam az élet lehajló ágán, és nagy örömmel készülök az új év feladataira. Tervezek, próbálgatom az erőmet. Futja-e egy újabb évre? Meglátom-e még egyszer a tavasz virágait erdőkön és mezőkön? A hóvirágot, az ibolyát, a keltikét, a kanakalint? Akinek már kevés van a kezei között, az nagyon tudja becsülni azt a keveset is. Mert az élet csodálatos, akkor is, ha elrontjuk, akkor is, ha elműlik, akkor is, ha bánat van benne és szenvedés. Sőt, éppen ezekben tükrö-

zódik az élet csodája. Mert csodálatos az élet.

Wonderful life.

Rahner azt az eretnekgyanús ötletet javasolja, hogy Istent az ember felől közelítsük meg. Ő bizonyára gondosan kifejtette, mit is ért ezen a módszeren. Bulányi axiómákat, biztos pontokat keres, amelyek a kutató ember előfeltevéseitől mentesen állíthatók Jézusról, az ő tanításáról. Lehet, hogy spiritualitásunk látszólag csorbát szenved, ha túl gyakorlatiasan, vagy túl elméleti módon közelítünk életünk meghatározó személyéhez. Mindazonáltal igaznak látszik, hogy nem tudjuk ismerni, s ebből következően szeretni sem Istent, ha nem igyekszünk megismerni és ebből adódóan szeretni az embereket. Az ismeretből és a szeretetből élet fakad. Csodálatos élet, akkor is, ha arról a másikról csak az emberiség nagy reménye beszél.

Rend, barátság, irgalom, évszakok változása, szülői szeretet, belső hangok, visszatérő fény. Igaz történetek az életről. Erről az életről, amely még így is csodálatos.

Wonderful life.

Nem szerettem Déri János műsorait. Azt gondoltam, a magam szempontjából igazam is volt, hogy az ezoterikus, extraterrestriális témák nem segítik az embereket a valóságos, időszerű feladatok megoldásában. A New Age világa, még ha kötődik is a régi világ megoldatlan problémáihoz, nem a mi világunk. Aki hisz a Hegyi beszéd útmutatásában, az gyakorlatiasan és az emberek számára hasznosan tudja élni az életét. Déri váratla-

nul meghalt, a jó felépítésű fiatalembert elvitte a rák. Azt kérte, hogy a temetésén a *Wonderful life* ismert zenét játsszák. Az élete teljében az elmúlással szembesült ember utolsó vallomása és tanúsága arról, hogy az élet akkor is csodálatos, ha meg kell halni, nagy hatással volt rám, s megbocsátottam – szerintem – téves nézeteit. Mindent kétszer kell végiggondolni, hogy jobban lássunk. Azóta is szoktam gondolni rá, az ismert világból az ismeretlen felé tekintő ember megjelenítőjére. Értelemről, akaratból, érzelemből vagyunk összetéve, legyen szabad időnkint átadni magunkat az érzelmeinknek. Nem hivatalért, rangért kutatjuk a transzcendencia világát, ha van, eszmélődésünk és keresésünk átfogja egész személyes, emberi életünket, csodálatos életünket.

Újból növekszik a fény, s mi nekivágunk, hogy folytassuk utunkat, túllepve az év mélypontján. Egyházunk betlehemi történetet állít elénk, amely még titokban tartja a Lélek emberének, Isten fiának szomorújátékban végződő útját. Mi már tudjuk, hogy mi lett a földi út vége, mi lesz minden, teljesen odaadott ember földi útjának vége. Nagyot sóhajtok, és folytatjuk a nekünk szánt, lelkünk által sugallt utat. Tele van ez az út fáradsággal, botlásokkal, tévutakkal. Nem is lesz tökéletes, de jó szándékkal, a földszintes amerikai szavaival elmondhatjuk: *Yes, I did it my way*, végigjártam az utamat. Ez is az élet alapigazságaihoz tartozik.

Csodálatos élet.

Wonderful life.

Életszabályok idősebbeknek – arról, hogyan viszonyuljanak a fiatalabbakhoz (Ezekkel a szabályokkal végződik a 82 éves Karl Barth-nak barátjához, Carl Zuckmayerhez írott levele, 1968)

1. Légy tisztában azzal, hogy a mindkét nembeli fiatalabb, rokon vagy egyébként kedves embereknek joguk van ahhoz, hogy saját alapelveik (nem pedig a tied), saját eszményeik és saját vágyaik szerint járják útjukat, megszerezzék saját tapasztalataikat, és a maguk módján legyenek boldogok (nem pedig a tiéden)!

2. Tehát se példádval, se életbölcességgeddel, se jóindulatoddal, se jótetteiddel, se ízléseddal ne menj túlságosan közel hozzájuk!

3. Semmilyen módon ne akard a magad személyéhez kötni vagy lekötöztettedé tenni őket!

4. Ne csodálkozz, és még kevésbé bosszankodj vagy szomorkodj amiatt, ha észre kell venned, hogy gyakran egyáltalán nincs, vagy túl kevés idejük van rád, hogy – bármennyire jót akarsz is nekik, és bármennyire biztos vagy is a dolgodban – alkalomadtán zavarod vagy untatod

őket, s hogy ők ilyenkor gondtalanul elviharzanak melletted és tanácsaid mellett!

5. Ha így viselkednek, töredelmesen gondoldj arra, hogy fiatalabb éveidben talán (valószínűleg) te is egészen hasonlóan viselkedtél az akkoriban idősebb uraságokkal!

6. Légy tehát hálás a valódi figyelem és az őszinte bizalom minden megnyilvánulásáért, amit esetleg kapsz tőlük, de ne várd el, s még kevésbé kívánd meg tőlük ezeket a megnyilvánulásokat!

7. Semmilyen körülmények között ne gáncsold, inkább – elengedvén őket – derűs nyugalommal kísérd őket, oly módon, hogy Istenbe vetett bizalommal a legjobbat feltételezed róluk is, és minden körülmények között tartsd meg őket szeretetedben, s imádkozz értük!

Karl Barth

Forrás: Publik-Forum, 2007/20